

..... [p1]

Brugge, 2¹¹ Juli 1888.

[Eerwaarde] Heer en Vriend,

Als naar gewoonte heb ik Loquela (11-12)¹ met veel smaak gelezen, herlezen, overwogen en, als een tintijzer² aan anderen voorgelezen. Uitslag:

Bedei,³ dei = doening, daad? Armen dei = arme doening, ttering, bedei?

Duilen,⁴ huilen. Reinaert, [vers] 693:

“Hi sach wel, hi was bedrogen:

“Hi began briesschen ende dulen;”

is dus geene kwade lezing, zooals men vermoed heeft; en dulen is dan ook geen dol worden, zooals Fr. Willems meende.

Hekeltee.⁵ Ik heb nog al eens hekelvee gehoord = hekelvede, [synoniem] van hekelteers⁶ zelfde [obscene]⁷ gedacht.

.....

1 Loquela: 7 (Lente 1888) 11, (Oostermaand 1888) 12.

2 “Tintijzer, peilstift van de heelkundigen, Fr. sonde. IJzeren peilstang van onbepaalde lengte waarmede men in iets steekt of boort om te onderzoeken wat er binnenin schuilt. (...)” (De Bo, Westvlaamsch Idioticon. Gent: Alfons Siffer, 1892). Wellicht vergelijkt Deflou zich met een “tintijzer” omdat hij door voor te lezen uit Loquela peilde naar de reacties van zijn luisteraars omtrent het voorgelezene. Het resultaat van zijn “peilingen” meldt hij hier aan Gezelle.

3 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.81: “BEDEI, het. = Beslag, gedoe. — Ze maken eeuwig veel bedei van dien trouw te wege! Geh. Niecapelle.”

4 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.83: “DUILEN, duilde, geduuld. = Klagen, huilen, stenen, ronken, ruischen. — Durft die prij van dien hond dezen nacht nog ne keer zoo duilen, ik hange hem morgen op! Geh. Langs de Leye, in Oost-Vl. — De non duilt, d.i. de top ronkt, de stove duilt. Geh. Overmeire, Eecloo. (...)”

5 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.84: “HEKELTEE, den, ee uitspr. ea gelijk in twee, neen.” = Dweersdrijver, lastigaard, onverdragelijk mannemensch. — Zwijgt van dien hekeltee! Geh. Beveren-bij-Rousselaere. Hekeltee zal als mijdspreuke (euphemisticè) aangewend zijn door zulken die den onhebbelijken zin nog verstonden van het w. hekelteers, dat anderen plegen te gebruiken. Teers is mentula bij Kiliaen en bij de West-Vlamingen. Z. De Bo, i. vv., teers en hekelvee.”

6 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.84: “HEKELTEERS, den, eer uitspr: gelijk ai in Fr. chaise. = Hekeltee, q. v. Geh. Beveren-bij-Rousselaere.”

Keergeld.⁸ Geld dat men seffens weder ontvangt, b.v. betalende aan A, geeft deze het staanden voet over aan B, die mij met dat eigen geld zijne schuld betaalt.

Zweerwoord.⁹ Te Brugge: Hellewoord. “Moeder,

..... [p2]

“Jantje heeft hellewoorden gezeid, in schole.”¹⁰

De kerke in 't dorp houden,¹¹ wordt te Brugge, met gelijke bediedenis¹² veel gezegd.

Kort geknipt¹³ = lichtelijk gram; opschietend. Ik heb een' Waal in 't Vlaamsch “kort gekleed” hooren zeggen, en door die bijzonderheid het [*fransch*] court-vêtu leeren kennen.

Nijsterachtig¹⁴ is te Brugge: kniezerig, vrekkig.

.....

- 7 Het Vroegmiddelnederlands Woordenboek en het Middelnederlands Woordenboek geven als betekenis van HEKELEN: prikkelen, stimuleren. Volgens dezelfde bronnen en het WNT betekenen TEERS en VEDE (VEE, VEED): mannelijk geslachtsdeel, penis.
- 8 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.84: “KEERGELD, het. = Geld waarvan sommige lieden eertijds geloofden dat het terug keert in den beugel van die 't bestiert. Nu wordt er nog van dat geld op zulker wijze gesproken, dat iemand die 't Volk maar van verre en kent zou besluiten dat dat wangeloove van 't keergeld nog bestaat. — Maar hoe is die mensch toch zoo spoedig rijke, geworden? God weet, men zou zeggen dat hij keergeld heeft. Geh. Kortrijk.”
- 9 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Lente 1888) 11, p.88: “ZWEERWOORD, het. = Eed, woord of begriep van woorden die eenen eed uitmaken. — Hij heeft een zweerwoord gezeid, in schole. Geh. Iseghem. Vergelijkt Vloekwoord, dat in Kramers staat.”
- 10 Het lemma 'hellewoord' verscheen in Zantekoorn. In: Loquela: 8 (Meimaand 1888) 1, p.5, met deze zin van Karel Deflou als voorbeeld.
- 11 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Oostermaand 1888) 12, p.90-91: “DE KERKE in 't midden van 't dorp laten slaan. = Eene zake, een werk, een geding zoo doen, zoo schie'n en deelen, dat men van weerskanten tevreden zij, dat niemand scha en lijde, dat er geene overdaad bij en gebeure. — Wij moeten altijd zien dat de kerke in 't dorp blijft. Geh. Kortrijk-buiten, Beveren-bij-Harlebeke. (...)”
- 12 Betekenis.
- 13 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Oostermaand 1888) 12, p.92: “KORTKEER. = Lichte gram. — Die man is kortkeer, en 't miskomt hem dikkens. Geh. Emelghem.”
- 14 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Oostermaand 1888) 12, p.93: “NIJSTIG. = Vijsgezind, spijtig, nijdig, zoo vanden mensen als van pronkende, duister, belemmerd, mistig, moerende weder gezeid. — Hij was zoo nijstig, omdat hij zijnen zin niet en mocht doen. Geh. Kortrijk. — 't Is nijstig weere vandage, 't en weet lijk niet wat dat 't wilt. Geh. Bulscamp. (...) Bij De Bo staat het w. nijsterachtig”

Veeg goed¹⁵ heet hier nog steeds reeuwgoed, omdat, zegt men “de reeuw (doods- of lijkgeur) de loog¹⁶ doet keeren, en de reeuwgoederen alleen¹⁷ moeten gewasschen worden”.

Is “trollekant”¹⁸ geen Brugsche traliekant?

Vertijs¹⁹ = virtuuat, vertier, vertien, breê veertiene, leute, bombance. (Brugge.)

Dezer dagen hoorde ik uit [*Brugsche*] mond: “Het is een gegooten huwelijk” = un couple bien assorti.” en “het huis moet wepel²⁰ zijn met Oegst.”

Hierbij voeg ik een bladje afschrift wegens [*verbo*] Boeline.²¹

.....

- 15 Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Oostermaand 1888) 12, p.95: “VEEG GOED, het. = Lijkgoed, tot Antwerpen; dat is lijf- en beddegoed waarop, waarin en waarmede iemand overleden is; ook al 't gene den overledene bedekte als hij gelijkt, d. i. over eerden lag. — Het veeg goed komt van gebruikswegen de lijkers of afleggers toe. Geh. Iseghem, Antwerpen”
- 16 ”Oplossing, verkregen door zekere vaste stoffen (asch, ertsen, zoutmassa's enz.) met water (soms met andere vloeistoffen) uit te trekken (uit te loogen); vervolgens worden ook oplossingen van de zuivere stoffen wel eens loog genoemd. In 't bijzonder een oplossing van natriumcarbonaat (soda), kaliumcarbonaat (potasch), natriumhydroxyde (bijtende soda) of kaliumhydroxyde (bijtende potasch): de beide eerste worden wel zachte, de beide laatste bijtende loogen genoemd. Verschillende loogen worden of werden in de nijverheid (b.v. in de zeepfabricage, in de leerlooierij, voor 't verwijderen van verf) en in de huishouding (als waschmiddel) gebruikt.“ (WNT)
- 17 Apart, afzonderlijk.
- 18 Vraag in: Bijblad van Loquela: 7 (Lente 1888) 11, (Oostermaand 1888) 12, p.2: “In de Histoire de la dentelle par Mme le Bury-Palliser, traduite par Mme la Comtesse G.^{on} De Clerment-Tonnerre, blz. 103, staat het volgende: Les vieilles dentelles flamandes sont d'une grande beauté; quelques-unes ont des fonds variés. La fig. 55 représente un genre de dentelle appelé dans le pays Trolle-Kant, terme dont nous n'avons pu découvrir le sens, quoiqu'il ait été adopté en Angleterre, où il désigne une dentelle ayant un fond particulier. Wat is trollekant?”
- 19 Vraag in: Bijblad van Loquela: 7 (Lente 1888) 11, (Oostermaand 1888) 12, p.3: “”Als er vertijs is (uitspr. vertiiz is), 'k en verlate de(n) eerste(n) niet.” Dat is: Als er leute, verzet is, enz. Geh. Ghistel. Welk is nu 't woord: Vertij, van vertijen of vertijs van *vertijzen? Behoort de s bij 't w., gelijk bij kaas, verlies, glas; of en behoort ze er niet, gelijk bij broods, tijds, goeds, snaps, klaps?” Het antwoord verscheen later in Zantekoorn. In: Loquela: 8 (Wiedmaand 1888) 2, p.15: “VERTIJ, het. — Verzet, leute, tijdverdrijf. (...) Vertij is 't naamwoord van 't werkw. vertijen, en vertijs is de tweede naamval van vertij. Veel vertijs vertaalt letterlijk beaucoup de plaisir. Vrglk veel goeds, luttel broods, wat nieuws, te veel zeggens, niet genoeg, biers, te veel waters, zands, enz. Gelijk nieuws zoo gebruikt men vertijs in den eersten naamval.”
- 20 Leeg.
- 21 Verschenen in: Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Hooimaand 1887) 3, p.17-18, onder het lemma “boelinge over de nokke”.

Over de smalletjes heb ik reeds geschreven. Dat moet allicht aaneenhangen met de smalekens die men “oprolt”?²²

[p3]

Ik heb dezer dagen op mijn bureel notitie genomen van min gekende namen van dingen, die in 1887 aan de Weefscholen geleverd wierden. Ik zal u dat eens terhand stellen. Alleen dit: de vorm gatouwe²³ vind ik onveranderlijk geschreven te: Swevezele, Ardoye, Hulste, Passchendale, Ruddervoorde & Westroosebeke.

Een Kortrijzaan kon zijn dialect niet verduiken en schreef:

“te saeme voor aerby, voor skeen en leeren, voor skieven, aan 13 centiem de voet gelever.”²⁴

Ik ben ter laatste zitting²⁵ van de Academie niet geweest, dewijl men vergeten heeft mij te beroepen, - tenware de vermaanbrief in de Post verloren gegaan ware. Het spijt mij te meer, daar Prof. Michiels daar iets voorgesteld heeft aangaande het uitgeven eener Geschiedenis der [*Nederlandsche*] Taal.²⁶

.....

- 22 Vraag in: Bijblad van Loquela: 7 (Lente 1888) 11, (Oostermaand 1888) 12, p.3: “Wat bediedt: “Rolt maar uw smaleken op?” De twee e'n kort en doof uitgesproken, de a lang en klaar. Het antwoord verscheen in: Zantekoorn in Loquela: 8 (Wiedmaand 1888) 2, p.14: “SMALEKEN, het. = Smalleken, q. v. - Rolt maar uw smaleken op! Geh. Desselghem. De spreuke “rolt uw smaleken” of “uw smalleken op” oorijt uit de lijwaadmart; ze bediedt eigenlijk zoo vele als: het smalleken, dat gij opengedaan hebt, en bevat mij niet: rolt het maar op; oneigentlijk vertrekt, scheidt eruit, zwijgt, laat mij gerust, enz.”
- 23 Later verschenen in: Zantekoorn. In: Loquela: 7 (Oestmaand 1887) 4, p.26: “GATOUWE, het. = Getouwe, weefgetouwe. Geh. Emelghem. (...)” Zie ook de [brief van K. Deflou aan G. Gezelle van 29/11/1887](#).
- 24 In dit dialect wordt de eind-t-klank weggelaten (aerby = arbeid, gelever = geleverd) en is sch = sk (skeen = scheiden, skieven = skyven = schijven).
- 25 Zitting van 20/06/1888.
- 26 Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie 1888, p.199: de zitting van 18/08/1888: “De heer Michiels vraagt dat er bij de voorstellen gevoegd worde: de bewerking eener beknopte Geschiedenis der Nederlandsche taal. Hij geeft daarover eenige uitleggingen: 1° Wij bezitten tot heden geen werk van dien aard, terwijl Duitschland, Frankrijk en Engeland op verscheidene, waaronder eenige zelfs van groote waarde (als dat van Grimm), met recht mogen fier zijn. - 2° Het boek, voor de menigte geschreven, zou hoofdzakelijk tot het volgende moeten beperkt worden: een overzicht der veranderingen, welke de eigenlijke taalvormen - namelijk de deelen der rede, de woordvoeging, de beteekenis van woorden en uitdrukkingen - van Maerlant tot Bilderdijk, hebben ondergaan. Een paar bladzijden uit eenen dichter en eenen prozaschrijver van iedere eeuw zouden de theorie ophelderen. Tot toonbeeld kan dienen het boek van Dr van Helten: Vondels taal.
- Naar het oordeel eeniger leden zou dit voorstel toekomend jaar, bij de nieuwe prijsvragen, kunnen in aanmerking komen.”

Weet Gij niet wat deze Collega bedoelde? Zoo ja, zeg het mij eens. Gij begrijpt wel hoe sterk mij dat aanbelangt.

Uw toegenegen,

K. Deflou

Briefbeschrijving

Verzender	Deflou, Karel
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	02/07/1888
Verzendingsplaats	Brugge (Brugge)
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	dubbel vel, 211x134 wit, vierkant geruit papiersoort: 3 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	op zijde 1 links in de bovenrand: Aan G. Gezelle (inkt, hand P.A.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	6032
Bibliotheekrecord	https://brugge.bibliotheek.be/detail/?itemid=library/v/obbrugge/gezelle12319

Inhoud

Incipit	Als naar gewoonte heb ik Loquela (11-12) met veel
---------	---

Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	02/07/1888, Brugge, Karel Deflou aan [Guido Gezelle]
Editeur	Johan Van Eenoo
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2023
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .

Citeren

Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
